

SASTANAK UJEDINJENIH NACIJA

Odnos između generacija i odnos između žene i muškarca: istraživanje njihovog ponašanja i kvaliteta života

Ženeva, 3-5. jul 2000.

Od 3. do 5. jula 2000. godine u Palati Ujedinjenih nacija u Ženevi je održan sastanak pod nazivom *Odnos između generacija i odnos između žene i muškarca: istraživanje njihovog ponašanja i kvaliteta života* u organizaciji Jedinice za populacione aktivnosti Ujedinjenih nacija i Ekonomske komisije za Evropu Ujedinjenih nacija.

Cilj sastanka bio je organizovanje diskusije o što većem broju pitanja koja se odnose na istraživanje zadate teme - odnosa između generacija i odnosa između muškarca i žene. Naime, ova tema je centralni deo programa populacionih istraživanja usvojenog za vremenski period između 2000. i 2003. godine, koji Jedinica za populacione aktivnosti Ujedinjenih nacija treba da implementira u neposrednoj budućnosti.

Na sastanku je prisustvovalo oko 50 pozvanih diskutanata, direktora demografskih centara i direktora zavoda za statistiku kao i grupa eksperata iz istraživačkog kruga.

Prva dva dana sastanka su bila organizovana u okviru četiri sesije, dok su poslednji dan razmatrane i usvojene preporuke kao smernice za istraživački rad u ovoj sferi. Za svaku sesiju je pripremljen bazični dokument kao osnova za diskusiju.

Prva sesija je održana pod nazivom *Ponašanje i status lica u radnom/reproduktivnom dobu života*. Bazični dokument je predstavio gospodin Jan Hoem iz Maks Plank instituta, Nemačka. On se opredelio da ovu starosnu grupu predstavi kroz nekoliko podtema. Formiranje i razformiranje partnerskih zajednica. Istorija stanovanja. Realizovano,

željeno i nameravano radjanje dece. Kontracepcija i abortus. Infertilitet i sterilitet. Obrazovna istorija. Radna istorija.

Svaka podtema je obradjena iz najmanje tri ugla. Prvo, stanje istraživačkih znanja posle sprovedene Ankete o fertilitetu i porodici u nizu evropskih zemalja, zatim veličina potrebe za novim znanjima, i na kraju su istaknuta metodološka pitanja i nedoumice i predložena su rešenja.

Takodje, profesor Jan Hoem je izdvojio i sledeće tri ciljne grupe na koje istraživanja treba posebno da se orijentišu. To su muškarci, imigranti i lica iz homoseksualnih zajednica.

U diskusiji koja je usledila su, pak, diskutovana gotovo isključivo metodološka pitanja kao što su utvrđivanje uzorka, vremenski momenat (retrospektivne istorije važnih događaja, sadašnja situacija, očekivanja u neposrednoj budućnosti, naknadni kontakt sa ispitanikom), struktura upitnika, moguća veza sa drugim izvorima podataka, pre svega sa popisom stanovništva i registrom građana.

Ponašanje i status dece, adolescenata i mladih je bio naziv druge sesije. Martha Hill i Wei-Jun Jean Yeung sa Univerziteta u Mičigenu (SAD) su izneli uvodno predavanje kao osnov za diskusiju. Status najmladjih populacija prikazan je putem socio-ekonomskog statusa i brige koju deca, adolescenti i mladi dobijaju. Pri tom su posebno diskutovani siromaštvo, struktura porodice, dobiti roditeljskog ulaganja, informacione tehnologije, i medjugeneracijski transferi. Stavovi izabranih starosnih grupa vezani za porodicu, rad i suprotni pol su, pak, izneti na osnovu istraživanja sprovedenih u Sjedinjenim Američkim Državama. Samim tim prikazani rezultati nisu relevantni za mnoge sredine, ali su relevantni u istraživačko-iskustvenom pogledu. Autori su, u tom smislu, posebno skrenuli pažnju na teškoće vezane za ispitivanje ovih populacija putem anketa i izneli veliki broj preporuka za istraživanje koje je sačinila američka asocijacija United States Family and Child Well-Being Research Network.

U diskusiji su uglavnom raspravljani indikatori za utvrđivanje ponašanja i statusa dece, adolescenata i mladih. Indikatori ekonomske sigurnosti, zdravstvenog stanja, indikatori rizičnog ponašanja, obrazovnog statusa,

seksualne aktivnosti, statusa dece i mladih ženskog pola i drugo. Posebno treba istaći da postoji jako malo istraživačkih iskustava u većini evropskih zemalja vezanih za ovu sferu.

Treća sesija je bila posvećena *Ponašanju i statusu starih lica*. Izvestioci za ovu temu bili su Jacques Legare sa Univerziteta u Montrealu, i George Myers sa Djuk Univerziteta iz Sjedinjenih Američkih Država. U okviru bazičnog dokumenta je razmatran ekonomski, socijalni i zdravstveni status starih osoba. Ekonomski, putem nivoa dohodka, uslova za penzionisanje, i intergeneracijskog transfera, a socijalni status kroz nivo socijalne participacije i političke angažovanosti. Najdetajnije je izloženo zdravstveno stanje starih zahvaljujući rezultatima mnogih reprezentativnih anketa i dubinskih, kvalitativnih istraživanja koja su sprovedena u nizu zemalja.

Najveći deo diskusije bio je posvećen metodološkim pitanjima. Najvažnija pokrenuta pitanja su koliko može da se iskoristi popis stanovništva; koja je gornja starosna granica kada staru osobu treba intervjuisati; problem memorije starih kao važno pitanje za anketna istraživanja; iskustvo nekih zemalja, uključujući i Bugarsku, kada se pored stare osobe intervjuiše i njena neposredna okolina, kao i intervjuisanje starih osoba koje su institucijalizovane.

Medjugeneracijski odnosi su predstavljali sadržaj rada poslednje sesije. Gunhild Hagestad sa Agder univerziteta iz Norveške je predstavila bazični dokument. U okviru njega je obradila niz pitanja. Počev od značenja pojma generacije, preko pitanja nove pojave multigeneracijske porodice u okviru koje se kao kohabitacioni partneri javljaju babe i dede s jedne, i unučići s druge strane, teškoća generacije koja je istovremeno i roditelj i dete, značaj babe i dede za unuke, do pitanja medjugeneracijskog transfera, medjugeneracijske distance, segregacije među polovima i segregacije među starosnim grupama.

Za istraživanje ovih pitanja kao važna i nova strategija preporučena je metod pronalaženja "sidra" a zatim njegovo spajanje, vertikalno i horizontalno, sa licima u istom ili drugom domaćinstvu.

U diskusiji je istaknuto da se traže suviše kompleksni odgovori i pored toga što su pitanja koja se predlažu za istraživanje veoma značajna i sintetski izabrana. Otuda je više diskutirano podvuklo da je sprovođenje Ankete o fertilitetu i porodici, i pored lakih pitanja, pratilo niz teškoća i upozoravali su da izgleda nemoguće da se realizuje reprezentativno i istovremeno međunarodno komparativno istraživanje koje bi pokušalo da da odgovore na izdvojena pitanja u uvodnom predavanju.

Poslednjeg dana su usvojene *preporuke* konferencije. U okviru njih se posebno čine važnim ciljevi, sadržaj i metodologija istraživanja u sferi koja je razmatrana.

Četiri *cilja* su izdvojena kao važna za ostvarivanje programa Populacione jedinice Ujedinjenih nacija pod nazivom "Odnos između generacija i odnos između muškarca i žene". To su fokusiranost programa na starenje populacije i razvoj porodice; sprovođenje međunarodno-komparativnog istraživanja vezanog za izabrane aspekte ponašanja, relacijskih odnosa i solidarnosti između različitih generacijama i između polovima; povezanost anketnog istraživanja sa drugim relevantnim izvorima podataka; i nužnost uspostavljanja kontinuiteta u istraživanju sa Anketom o fertilitetu i porodici.

U okviru *sadržaja istraživanja* usvojeno je sledeće:

1. Istraživanje treba da se fokusira na
 - a) međugeneracijske odnose i transfere, i
 - b) relacijske odnose između polova.
2. Istraživanje treba da se bazira na ispitivanju životnih istorija (na primer, aktivnost, partnerstvo, reprodukcija) kao i utvrđivanju vrednosnih stavova, percepcija i motivacione osnove za izabrane teme.
3. Beleženje biografija treba, u principu, da obuhvati sve starosne grupe.
4. Istraživanje treba da obuhvati i ispitivanje očekivanja vezanih za budućnost.
5. Želja za decom i mogućnosti da se ona ostvari i implikacije starenja populacije su ključni predmet istraživanja.

6. Uključivanje drugih tema u istraživanje treba preispitati kao što su: socijalna kohezija, zdravlje, domaćinstvo, ulaganje u roditeljstvo, određeni stavovi dece i očekivanja vezana za roditelje i roditelje roditelja.

7. Specijalna pažnja će se posvetiti posebnim problemima zemalja u tranziciji.

Metodologija istraživanja je, također, deo preporuka. Među njima su najvažnije da istraživanje treba da obuhvati muškarce i žene u dobi od 15 do 80 godina. Takođe, da mogu i deca da se uključe u istraživanje kao i lica starija od 80 godina, ako postoji potreba, kao i stara lica koja žive u institucijama, partneri, i druge subpopulacije. Podvučeno je da zemlje koje imaju finansijske probleme ili ograničene institucijalne kapacitete mogu da rade istraživanje u više faza.

Mirjana Rašević
